

Nr 525

Av herr **Lundberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 110, angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 110 redovisas resultatet av partiledaröverenskommelsen och ett förslag till en framtida försvarsorganisation. Förslaget är till huvudsaklig del utarbetat av militärledningen, och någon sakkunnig utredning eller allsidig prövning av våra ekonomiska, personella, teknisk-vetenskapliga, etc. resurser har inte skett. Inte heller har måhända vårt demokratiska samhälles beroende av kulturella och sociala reformer beaktats.

Att Sverige konsekvent och orubbligt måste hålla fast vid och föra en neutralitetspolitik och ha ett därför anpassat försvar är av grundläggande betydelse. Den åsikten delas även av huvuddelen av vårt folk. Men denna målsättning förutsätter, att vi för överkomliga kostnader kan skapa en effektiv, funktionsduglig och personalsparande försvarsorganisation, att vilja till att fördela försvarskostnaderna efter bärkraft finns, och att den fasta gemenskap mellan folk och försvar, som ekonomiska, sociala och kulturella reformer skapat, icke spolieras eller stagnerar.

Olika uttalanden tvingar även till ett ställningstagande i frågan om vi skall planera för en försvarsorganisation eller om vi skall fortsätta att ha en sysselsättningsorganisation. Ett land med liten folkmängd och begränsade ekonomiska och industriella resurser tvingas att rensa bort romantiken från försvaret, om vi vill ha det funktionsdugligt i en krigssituation. Det är livsfarligt och ekonomiskt oförsvarbart att kopiera AK:s legendariska vedtuggar eller skapa en försvarsorganisation som blir likt ett bombträffat och utblåst hus.

Det borde även vara självklart att vi, innan en ny försvarsorganisation beslutas, kunnat få ta ställning till den avgörande frågan om atom- och vätevapen skall ingå i vårt försvar eller ej. Detta beslut måste komma att påverka både försvarets planläggning och vår utrikespolitik, och om frågan skjutes på framtiden, blir även det nuvarande förslaget till försvarsorganisation i högsta grad ett provisorium. Det måste även stå klart för oss, att om vi skulle välja atom- och vätevapen, innebär detta, att det krävs vittgående ingrepp i hela det enskilda näringslivets funktion.

Vad vi i dag vet är, att atom- och vätebombens förödelse är fruktansvärd. Redan atomstoffet kan betecknas som ett världskrig utan krigsförklaring och angriper mänsklighetens livsnerv. För lekmannen förefaller det självklart att Sverige borde ge till känna att atom- och vätebomber, virus eller giftgaser inte skall ingå i vår neutralitetsvakt. Att vetenskapsmän från hela världen tagit avstånd från dessa förödande vapen bör vara en tankeställare och en anledning till en realistisk bedömning av denna fråga. Inte minst bör de mödrar som måhända kan komma att få begränsa sin moderliga gärning till att sköta imbecilla barn, som föds i atombombernas döds-skugga, ges möjlighet till att begrunda ett sådant perspektiv.

Försvarskostnaderna måste även sättas in i det stora ekonomiska sammanhanget. Sker inte detta vid planeringen kan vår ekonomi och industriella produktionskraft spolieras. Detta skulle innebära, att det blir helt meningslöst med våra rustningar.

Civilt försvaret är inte heller inarbetat i försvarsorganisationen och kan inte bara motiveras av att vi saknar en funktionsduglig ledning för detsamma. Den formella kompetensens slopande, enhetsbefälsfrågan etc. är för försvaret så viktiga frågor, att de måste få en lösning, om vi tillnärmelsevis skall kunna motsvara tanken, att vi skall få rätt man på rätt plats i försvaret.

Även talet om att försvarsfrågan har kunnat hållas över partierna har visat sig vara en illusion. Högerns attack exempelvis mot kultur- och socialbudgeterna, dess krav på en sänkning av den direkta skatten, att den icke accepterat en utbyggnad för försvaret därest dess valmanskår genom direkta skatter i stället för punktskatter skulle fått påtaga sig konsekvenserna för den nya försvarsorganisationen illustrerar ett sakförhållande som oratoriska talesätt icke kan trola bort. Även tillgripandet av punktskatterna för att klara försvaret bör vara ett stopptecken. Likaså bör den borgerliga överbudspolitiken i vissa frågor som av taktiska skäl framkommit under senare tid medföra stora påfrestningar för både vårt näringsliv och löntagarna.

Likaså har man i stort byggt upp en försvarsorganisation med en vapenutrustning, som har karaktären av en kopia av något som varit och tekniskt ligger minst 8 å 10 år tillbaka i tiden. Det är något musealt över det militära tänkandet och planeringen. Sverige anses med starka skäl vara en nation med en tekniskt och konstruktivt begåvad befolkning. Det förefaller inte heller behöva vara uteslutet, att om tekniker och vetenskap tillsammans med moderna industrichefer fick lägga upp en vettig forskning och försvarets män lärde sig att tänka och konstruera något annorlunda, så skulle även vi på detta område kunna stärka försvarets möjligheter.

Då erfarenhetsmässiga upplevelser från gångna försvarsorganisationer i praktisk verksamhet kan ha betydelse när det gäller att bedöma dagens och framtidens problem, torde en liten tillbakablick och en del kommenta-

rer till gångna års försvarspolitik ha ett visst berättigande, även om det kan föreligga risker för felbedömanden.

1914 års försvarsordning

År 1914 efter det första världskrigets utbrott antogs efter spektaklet med pansarbåtsinsamlingen — som vår marinledning nu vill resa en minnesvård över med hjälp av skrotvärdet av pansarbåten Sverige — och borggårdskuppen en ny försvarsordning, som innebar en kraftig upprustning med dåvarande militära mönsterlandet Tyskland som förebild. Fältarméns fördelningar och flottans nya pansarbåtar skulle bli alliansdugliga i förhållande till den tyska krigsmakten till lands och sjöss. Om flyg var det då föga tal. Härordningen var emellertid uppenbart för stor i förhållande till vår befolknings industriella och ekonomiska resurser, den hann inte heller på långt när genomföras under de fyra krigsåren. Lantförsvarets vapen stod vid fredsslutet fortfarande på förkrigsnivå. Flottplanens tyngdpunkt bestod av fyra nya pansarbåtar — de s. k. F-båtarna — varav en anskaffades genom pansarbåtsinsamlingen och två bestods av riskdagen; den fjärde blev aldrig av. Den första blev färdig ett år före krigsslutet, de andra tre respektive fyra år efter krigstillståndets upphörande. De var redan då fullständigt omoderna särskilt med hänsyn till motståndskraft mot undervattensträffar, flygbomber och träffar från svårt artilleri. Alla andra fartyg var byggda långt före kriget.

Genomförandet av 1914 års försvarsordning avbröts vid krigsslutet, och en sjuårig utrednings- och nedrustningsperiod vidtog.

1925 års försvarsordning

Så kom 1925 års s. k. nedrustningsbeslut om vars innebörd och verkningar mycket överdrivna uppgifter från militärt håll utsprits. Särskilt har man beskärmat sig över den s. k. kategoriklyvningen, vilken innebar att omkring en tredjedel av de värnpliktiga i fredstid inte inkallades eller inkallades endast till handräckningstjänst. I våra militärers propaganda under det andra världskriget, i dåvarande överbefälhavarens förslag år 1947 och senast i en bok av förre arméchefen har man sålunda påstått att vid krigsutbrottet 1939 omkring 400 000 vapenföra värnpliktiga stod utanför krigsmakten, emedan de på grund av kategoriklyvningen av år 1925 saknade militärutbildning. En närmare granskning av denna uppgift visar ju att det rörde sig om bara tretton årsklasser om i medeltal 56 000 man. Åren 1908—1913 befanns endast 66,6 procent av en årsklass vapenför. 1915—1918 lyckades man emellertid höja detta procenttal till 77,2. År 1925 ansågs att man måste nöja sig med 72 procent. Det skulle ge 40 300 vapenföra om året. Men 8 procent av inskrivna vapenföra måste överföras

till icke vapenföra vid inryckningen till första tjänstgöring och under denna bortföll i medeltal 15 procent. Därefter fick man en avgång av omkring 2 procent om året. Och slutligen visade det sig att 10 procent av återstoden måste beviljas uppskov vid mobilisering på grund av krigsviktiga civila befattningar. Av de tretton årsklasserna kunde då på hösten 1939 stå till förfogande för tjänst med vapen i hand högst 373 000 man, om vid inskrivningen varena vapenför man hade tagits ut till vapentjänst. Den militära legenden om 400 000 vapenföra män utan vapenutbildning på hösten 1939 skulle då innebära att under den tid 1925 års försvarsordning gällde på grund av kategoriklyvningen inte en enda man kunnat få någon militärutbildning. Och inte nog med det att dessutom 27 000 man, som inte fanns, inte heller fått någon vapenutbildning och i åtminstone det fallet talat väl legenden sanning.

Den okände soldat, som givit upphov till denna myt har tydligen gått vilse i befolkningsstatistikens och truppregreringens irrgångar. 1939 fanns det omkring 1 200 000 män i åldern 21 till 45 år. Ungefär en tredjedel av varje årsklass fördes efter 1925 till ersättningsreserven. Men det gällde ju bara som förut påpekats tretton årsklasser och det glömde den okände soldaten bort. Han glömde också bort de tolv årsklasserna före 1925 — utan kategoriklyvning och delvis med lång beredskapstjänstgöring under första världskriget. Och ingenting visste han om antalet icke vapenföra redan vid inskrivningen och sedan ökande under 25 år i varje årsklass. Han nöjde sig med att dela alla de 1 200 000 med $3 = 400\,000$. Men nog borde någon general upptäckt räknefelet.

Organisatoriskt innebar 1925 års försvarsordning en mycket välbehövlig rationalisering, som bara inte blev nog omfattande. Antalet infanteriregementen i fred minskades från 28 till 22, nu har vi 19. Kavalleriet minskade från 54 skvadroner till 13, nu får vi visst en kvar uppe i Umeå. Fördelningsartilleriregementena minskade från 6 till 4, nu får vi visst 3 kvar. Totalt hade vi före 1925 åtta artilleriregementen och 2 kårer, efter 1925 fick vi 6 artilleriregementen och 2 kårer, nu får vi 6 regementen och 1 kår. 1925 beslöts också att vårt försvar skulle förstärkas med pansar, luftvärn och ett självständigt flygvapen. Frågan om flottans uppgifter och medel lämnades emellertid olöst, men en särskild utredning skulle ta hand om den saken.

Denna flottutredning födde vårt kanske underligaste försvarsbeslut, byggandet av den s. k. flygplanskryssaren Gotland och bibehållandet i vår försvarsorganisation av en rad pansarbåtar, varav flertalet hade blivit urmodiga. När flygplanskryssaren Gotland blev färdig 1934 visade det sig också att den inte hade kryssarfart, att dess medelsvåra artilleri var så illa placerat att endast högst fem av sex 15 cm:s kanoner kunde bära åt samma håll, att dess fyra långskeppsskott — två bakom vardera skepps-

sidan — till skydd mot undervattensträffar från minor och torpeder inte sträckte sig tillräckligt djupt — de slutade ovanför den farliga linjen — att dess luftvärn var alldeles otillräckligt och att slutligen flygplanen under kryssarens byggnadstid så utvecklats att de var alldeles för stora och tunga för start och landning från kryssaren — det enda hangarfartyg som då mera lämpligen kunde användas inom Östersjöns begränsade farvatten var i själva verket *ön* Gotland. Vad jagare, ubåtar och minvapnet angår gav emellertid flottplanen ett marint vapen i internationell toppklass.

Följden av det olyckliga fasthållandet vid pansarbåtarna och byggandet av Gotland blev emellertid att en stor del av flottans officerskår — de s. k. sjöartilleristerna — systematiskt felutbildades och tränades att tänka fel i rent romantiska tankebanor. Och så fick vi 1939 beslutet om att bygga de s. k. thörnellskeppen — vars genomförande lyckligtvis hindrades av krigsutbrottet — och så under kriget byggandet, kring sex hos Bofors stående för Hollands räkning leveransfärdiga kanontorn, av kryssarna Tre Kronor och Göta Lejon, som bl. a. inte kunde ges tillräckligt flygskydd för strid i våra farvatten. Miljardbelopp har sålunda under femtio år lagts ner på artillerifartyg, som snabbt blivit omoderna eller redan vid planläggandet varit det. Det är illa. Men ännu allvarligare är att så stor del av marinens befälskår felutbildats och ägnat sin tid åt drömmar om stora fartygsdäck och en sorts tennsoldatskrig i de trånga farvattnen kring vårt land.

1928—1936 års nedrustning

Som ovan framhållits innebar emellertid 1925 års försvarsbeslut i många avseenden en välbehövlig rationalisering som bara inte fördes tillräckligt långt av vårt militära försvar. I tro på Nationernas förbund och en fredlig utveckling i världen gav vi dock aldrig verkligt innehåll åt denna försvarsordning, och när den utrikespolitiska horisonten svartnade i och med Hitlers uppstigande till makt och härlighet var läget inom vårt försvar detta:

Civilt försvar och luftvärn var så gott som obefintligt. Vi hade ett flygvapen på marken, som nödtorftigt kunde upprätthålla personalens flygkunskaper med huvudsakligast sportflygplan. Vi saknade ett pansarvapen — i Hamburg 1918 såsom skrot inköpta tyska tanks hade bara musealt värde. Vi saknade också pansarvärn, däremot hade vi fortfarande kavalleri. Artilleriet var beväpnat med pjäser från 1902, 1906, 1910 och 1917. De hade en sak gemensam, de var alla konstruerade före eller kring sekelskiftet. Och vi hade alldeles otillräckligt med ammunition. Läget inom flottan har redan skildrats.

När flygvapnet sattes upp hade denna försvarsgren fått en enhetlig ledning med en ansvarig chef och en flygstyrelse. Inom armén och marinen

däremot lydde ett stort antal militära chefer, verk och inrättningar direkt under Kungl. Maj:t, ett arv från den längesedan svunna tid då kungen förmodades tåga ut i fält som överste krigsherre. Till alla andra brister inom våra väpnade styrkor kom alltså att de saknade ledning.

1936 års försvarsordning

På denna grund skulle alltså försvaret upprustas år 1936. Vår 1936 dominerande militära sakkunskap ansåg att Sveriges försvar skulle ske på Karelska näset. Med två svenska fördelningar där till förstärkning av de finska ansåg man sig kunna avvärja alla anfall österifrån mot Skandinavien. Därför ansåg man att 1925 års härordning med någon förstärkning borde räcka. Med sex arméfördelningar och en lätt brigad ansåg man att landet kunde betryggande försvaras. Ett svenskt operativt flygvapen skulle vidare bomba den anfallandes förbindelser, hans inskeppningshamnar och hans flygvapen. Flyganfall mot den svenska hemorten skulle stoppas av svenska bomber mot den anfallande stormaktens flygbaser öster om Bottniska viken och Östersjön, vackra drömmar utan realistiskt eller militärvetenskapligt underlag. Men i enlighet med dessa militära tankegångar beslöts uppsättandet av svenska tunga bombflottiljer, och från Tyskland beställdes för ändamålet av ekonomiska skäl endast medeltunga bombplan — här i landet vederbörligen omdöpta till tunga och försedda med beteckningen B 3. Redan efter två år insåg man emellertid att både uppgiften och tunga bombplan vida översteg ett litet lands förmåga. Ej levererade B 3:or avbeställdes sedan något över 40 levererats. De hade då också särskilt på grund av sin låga fart hunnit bli omoderna. Den 12 april 1940 i gryningen låg 27 av dessa flygplan över Hälsingborg beredda att medverka vid avvärjandet av en befarad tysk landstigning. De var allt annat än lämpade för den uppgiften.

Tyvärr förblev de väpnade styrkorna traditionellt uppdelade på de tre försvarsgrenarna, som alla dock nu fick chefer med stabsorgan och förvaltningar. Men dessa tre försvarsgrenschefer lydde fortfarande direkt under Kungl. Maj:t ehuru början till en central ledning skapades genom uppriktandet av en försvarsstab.

Något egentligt luftförsvar sattes inte upp och ännu mindre ställdes det svaga luftförsvar, som dock började organiseras, under gemensam ledning. Hemortens luftvärn förblev nästan obefintligt, utom kring Stockholm, som fick ett svagt sådant. Det borde ha varit en angelägen uppgift att skapa ett luftförsvar av hemorten, men så skedde inte. Organisatoriskt stod man fortfarande på 1925 års grund. Flygvapnet, som 1925 tilldelats 6 procent av försvarsanslagen, såg nu sin tilldelning ökad till 19 procent. Åren före 1936 hade anslaget till flygvapnet utgått med 9 miljoner kronor per år.

Det anslaget hade inte givit några i verklig mening krigsdugliga flygplan. Nu skulle årsanslaget öka till 28 miljoner kronor, och för de pengarna planlade man en anskaffning av 257 st. krigsdugliga plan. Uppgiften var givetvis ekonomiskt omöjlig. Vid krigsutbrottet 1939 hade vi 180 tjänstedugliga flygplan, men därav mindre än 50 krigsdugliga.

Upprustningen under beredskapstiden

Med utgångspunkt från denna mycket måttligt förstärkta 1925 års försvarsordning bedrev vårt land under andra världskriget en forcerad upprustning. Den underlättades av att vi inte hade någon större mängd av tyngande omodern krigsmateriel att ta hänsyn till, men den försvårades av att försvarets befälskärer under nedrustningsperioden saknat förnuftiga uppgifter och bara nödortfött hållits sysselsatta inom en irrationell organisation med krigsmateriel som var i största utsträckning helt omodern eller alldeles saknades. Av lättinsedda skäl skedde därför upprustningen ofta i panikens tecken. Från Italien köptes jagare av högst osäkert stridsvärde och flygplan som tycks ha varit farligare för den egna besättningen än för en eventuell fiende. Den gamla pansarbåten *Manligheten* — ritad på 1890-talet och färdigställd 1904 — ombyggdes till utseende av ett miniatyrslagskepp, naturligtvis utan ökning av dess flytbarhet eller stridsvärde i övrigt. Äntligen erhöll dock våra väpnade styrkor en gemensam militär ledning, dock utan att den gamla vapengrenspartikularismen upphörde. Och fortfarande saknar vi ett enhetligt luftförsvar. Hundratusentals beredskapsmän fick under mer eller mindre kompetent befäl göra en oftast mycket symbolisk vakttjänst — två timmar vakt, sex timmar fritt, hejda alla misstänkta, men vem var nu misstänkt. Någon samlad studie över våra militära åtgärder under andra världskrigets sex år med prövning av deras ändamålsenlighet har hittills veterligt inte skett.

Provisorierna efter kriget

Vid krigsslutet 1945 hade emellertid en väldig upprustning ägt rum, men på många områden var den krigsmateriel som anskaffades på grund av den enorma tekniska utvecklingen under kriget redan omodern. Så var fallet med huvuddelen av flygvapnet, med hela pansarvapnet, med pansarvärnet, med — utom för vissa speciella uppgifter — hela luftvärnet och inte obetydliga delar av artilleriet. Armén som helhet saknade i skrämmande utsträckning bandgående och terränggående transportmedel. Dess fördelningar var tunga och svårörliga. Radar var något som vi bara hört talas om. En alltför stor del av flottan var fortfarande av m/1900.

I det läget hade det varit angeläget om vi beslutat oss för en paus i vår militära aktivitet, varunder vi nog skulle ha prövat vårt försvars framtida

organisation och uppgifter. Det hade inte gjort något om värnpliktstiden under några år hade nedskurits till exempelvis sex månader och om alla repetitionsövningar hade inställts. Det var ju f. ö. inte mycken mening i att utbilda och repetera med omodern materiel, som vi visste snart måste utgå ur organisationen. Men även ur en annan viktig synpunkt hade det varit angeläget om man kunnat komma till ett militärstopp med starkt minskad värnpliktsutbildning.

Under kriget hade reservbefäl i stor utsträckning överförts på aktiv stat utan erforderlig prövning av vederbörandes kvalifikationer. Samtidigt hade utbildningen vid försvarets högskolor eftersatts och delvis inställts eller blivit antikverad. Det hade därför efter krigsslutet varit i hög grad behövt att ge tid för en noggrann efterprövning av befälet åtföljd av grundlig efterutbildning och överföring till övergångsstat av dem som befanns ej hålla måttet. Det senare borde även gälla för krigshögskolan.

I stället har man fortsatt med en alltför slentrianmässig befordran av den osorterade blandning, som kom in under beredskapstiden och som nu under många år omöjliggjort en vettig befordringsgång för de dugande.

Dåvarande militärledning hade ingen tanke på behovet av ett militärstopp med grundlig översyn och omprövning. Tvärtom, man ville bevara allt som hade »vunnits» under beredskapsåren, och i den första yran efter fredsslutet lyckades man t. o. m. genomdriva återupprättandet av ett skånskt kavalleriregemente, som 1942 hade omorganiserats till pansarregemente. Detta kavalleriregemente fick vi behålla ända till vintern 1952/53, då det äntligen, såsom man väl får förmoda, slutgiltigt nedlades.

ÖB — 1947

I ett av dåvarande överbefälhavaren den 31 mars 1947 avlämnat betänkande slog man fortfarande i allt väsentligt vakt om den försvarsorganisation som uppstått ur beredskapsårens kaos. Flygvapnet skulle dock förstärkas med en nattjaktflottilj. Materielanskaffningen i övrigt skulle minskas i avvaktan på den vapentekniska utvecklingen. Hela förslaget var konservativt och traditionellt i dålig bemärkelse. Om uttagning av värnpliktiga skrev man i vanlig ordning: »För att det samlade riksförsvaret skall nå sin maximala effekt och hela folkets inneboende värnkraft skall kunna utnyttjas, krävs det, att alla därtill lämpade män erhålla fullgod militärutbildning.»

Och så upprepade man, också i vanlig ordning, legenden om 400 000 vapenföra men oövade män på hösten 1939. Fullgod militärutbildning låter ju bra, hur lång tid den tar och under vilka omständigheter i övrigt man uppnår den är emellertid tämligen ovisst. För att någon effekt skall kunna uppnås i »riksförsvaret» krävs att både de väpnade styrkorna, civiltförsvaret och industriförsvaret bygger på den moderna vetenskapen och tekniken.

Såväl under krig som under neutralitetsvakt behövs numera allt fler människor än någonsin tidigare i fabriker och verkstäder, inom hela det näringsliv vars fortsatta höga produktivitet under både fred, beredskap och krig är den enda grund på vilken vårt lands totala försvar kan bygga. Inte en man skall i onödan tas ut till tjänst i de väpnade styrkorna, i varken krig eller fred. Alltför länge har militären i fredstid sett det som en uppgift i sig själv att låta så många människor så länge som möjligt på dagarna gå klädda i uniform och under nätterna sova på halmmadrasser i kasern.

Det kan i detta sammanhang vara skäl att erinra om att numera vid krigsutbrott de uniformerade styrkorna drar ut till relativ trygghet. Hinner de som skall uniformeras väl ut ur tätorterna till mobiliseringsplatserna, som ligger väl spridda och skyddade — får vi hoppas — då får de det förhållandevis tryggt och lugnt. De har inkvartering och utspisning väl förberedda, och de är väl tillgodosedda med sjuk- och läkarvård. De har kanske t. o. m. möjlighet till självförsvar. De män och kvinnor som skall hålla samhällsmaskineriet i gång står däremot blottställda i den hetaste elden och på de mest utsatta slagfälten tillsammans med mödrar, barn och åldringar.

Försvarsanslagens fördelning

Procentuellt har de årliga försvarsanslagen fördelats eller föreslagits bli fördelade sålunda:

Tabell 1. Försvarskostnadernas procentuella fördelning 1925—1958

	Armén	Marinen	Flyg- vapnet	Gemen- samma ändamål m. m.	S:a
1925 års försvarsbeslut	60	32	6	2	100
1936 » »	54	26	19	1	100
ÖB 1947	40	18	30	12	100
Prop. 1958: 110	36,5	15,5	41	7	100

I dagens penningvärde skulle väl försvarskostnaderna ha utgjort 1925 224 miljoner kronor (man kom dock aldrig ned till så lågt belopp), 1936 370 miljoner kronor, ÖB 1947 1 613 miljoner kronor och 1958 2 700 miljoner kronor.

Det nuvarande läget

Tyngdpunkten inom vårt försvar har alltmera förskjutits till flygvapnet, vilket också svarar för försöken med robotvapen. Dess flygplan är väl genomsnittligt moderna och man har koncentrerat sig på typer som i någor-

lunda stort antal är ur ekonomisk synpunkt överkomliga även för en småstat och som är ägnade att direkt delta i landets avvärjande försvar — spaningsplan, jaktplan och attackplan. Inom flygvapnets ledning har man synnerligen länge haft klart för sig att inom överskådbar framtid kommer det obemannade flygplanet (=roboten) att spela en stor, kanske dominerande roll, och man förbereder målmedvetet detta. Luftbevakningsorganisationen, stridsledningen, otillräckligt skyddade och otillräckligt antal flygfält med berghangarer tycks vara flygvapnets svaga punkter.

Armén lider av en långvarig svårighet att rekrytera befälskårerna, och på militärt håll uttalar man tvivel på möjligheterna att inom överskådbar framtid besätta chefs- och stabsbefattningar med kvalificerad personal.

I alltför stor utsträckning är vapenutrustningen fortfarande omodern, och transportorganisationen bygger i största omfattning på jordbrukstraktorer och icke terränggående motorfordon, som inte är ägnade för krigsbruk. Som följd härav är även fältförbanden alltför svårörliga, och möjligheten att under strid låta t. ex. artilleri- och luftvärnspjäser snabbt växla ställning för att undgå att bli sönderskjutna är små. Som på det hästanspända artilleriets tid får man räkna med att artilleribatterierna går i ställning, öppnar eld och skjuter tills de själva blir sönderskjutna. En föga rationell ordning. Utan tvivel fordras numera genomgående bandgående vapen och terränggående bilar. Under strid tvingas säkerligen också den nuvarande svenska armén till att exponera alltför mycket människor för fiendens eld. Svår brist råder dessutom på radar och alla slags eld- och stridsledningsutrustningar.

Vad marinen angår är det alldeles uppenbart att frågan om flottans uppgifter, möjligheter och fartygstyper är olöst. I alltför stor omfattning sker tydligen utbildningen av befäl och manskap på fartygstyper, som man inom försvaret i övrigt och delvis också inom marinen saknar tilltro till och som man numera t. o. m. inom flottan inte tror att man i framtiden kommer att disponera över. Enligt propositionen avser marinledningen att behålla kryssaren Göta Lejon i tjänst men lägga kryssarna Tre Kronor och Gotland i materialreserv. Det skulle alltså komma att innebära att man fortsätter att utbilda personal på en fartygstyp om vilkens användbarhet i våra farvatten minst sagt stora tvivel råder och att man i händelse av krig eller beredskap skulle rusta ytterligare två fartyg av detta slag, av vilka det ena dessutom från början var felspekulation.

Från marint håll har det talats mycket om flottans uppgifter i sjöfarts- och importskyddet. Det kan då vara skäl att erinra om att varken under kriget 1914—1918 eller 1939—1945 sköttes vårt importskydd med örlogsfartyg. Vi förhandlade oss — mer eller mindre framgångsrikt — till möjligheter att upprätthålla sjöfarten. Har man på marint håll glömt lejdbåstrafiken under det senaste kriget? Flottans neutralitetsvakt hade intet med

denna viktiga trafik att göra. Varken under det första eller andra världskriget kom några förnuftiga människor här i landet på den vansinniga idén att vi skulle skicka ut pansarbåtar och kryssare för att västerut *skjuta* en öppen farled för våra handelsfartyg. Flottans neutralitetsvakt rörde sig därför bara inom tremilsgränsen, där den under senaste kriget hade det tivelaktiga nöjet att i skydd av den tyska flottans dominans i Östersjön hjälpa till att inom våra farvatten skydda tyskarnas trupp- och materieltransporter till Finland. För den uppgiften behövdes varken pansarbåtar, kryssare eller stora jagare. Kommer vi på nytt i ett läge liknande det under senaste stora kriget, då får vi på nytt söka att förhandla oss till rätt till sjöfart över Kattegatt, Skagerack, Nordsjön och oceanerna västerut. Misslyckas vi med de förhandlingarna, så är det illa. Men inte så illa som om vi försökte skicka ut fartyg för att skjuta oss en väg.

ÖB tror inte heller att vi bör försöka oss på sådana vågspel, men ändå är det tydligt att han i sin plan ger större anslag till flottan än vad han tror att den kan göra skäl för. Och propositionen ökar i sin tur på dessa anslag med omkring 20 miljoner kr. utan att man redovisar någon ökad tilltro till flottans uppgifter. Det är tydligt att endast en sträng begränsning av de totala försvarsanslagen kan rensa bort sådana besynnerligheter inom försvarsorganisationen.

Befälskårerna

Tabell 2. Försvarets officerskårers sammansättning och fördelning enligt 1957 års rullor

	Armén Antal %	Flottan Antal %	Kustart. Antal %	Flygvapnet Antal %	Summa Antal %
Generaler					
Amiraler	13 0,4	7 1,4	1 0,4	9 1,5	30 0,7
Överstar					
Kommendörer	99 3,3	19 3,7	8 3,3	34 5,6	160 3,6
Överstelöjtnanter					
Kommendörkapit. 1. gr.	122 4,0	32 6,3	13 5,3	30 4,9	197 4,5
Majorer					
Kommendörkapit. 2. gr.	304 10,0	45 8,8	23 9,4	56 9,2	428 9,7
Kaptener	1 346 44,2	200 39,1	113 46,3	277 45,4	1 936 43,9
Löjtnanter	969 31,9	179 35,0	67 27,5	150 24,6	1 365 31,0
Fänrikar	189 6,2	29 5,7	19 7,8	54 8,8	291 6,6
Summa officerare	3 042 100,0	511 100,0	244 100,0	610 100,0	4 407 100,0

Tabellen visar hur påfallande armén är underförsörjd med generaler i förhållande till flottan eller, om så inte är förhållandet, hur överförsörjd

flottan är med amiraler. Särskilt om man tar hänsyn till den mycket stora skillnaden i krigsorganisationens storlek och anslagen i fredstid mellan dessa båda försvarsgrenar, ter sig proportionen 13 generaler (ÖB ej inräknad) och 7 amiraler besynnerlig, och man kan inte värja sig för miss-tanken att konservatismen inom flottan vad det gäller stora båtar med stora däck har ett direkt samband med den rikliga förekomsten av högre officerare inom denna försvarsgren.

Vad det gäller flyget ligger ju saken till på ett annat sätt. Statsmakterna har ju givit flyget allt större uppgifter, vilket ju också kommer till uttryck i propositionen. Det är då helt naturligt att det växande flyget, som nu skall få de största fredsanslagen av de tre försvarsgrenarna, ökar antalet högre officerare.

Armén har 2 233 underofficerare, flottan 1 302, kustartilleriet 509 och flygvapnet 678. Även på detta plan verkar flottan att vara märkligt överbemannad.

Man har ju alltid ansett att försvarsmaktens uppgift — att föra krig — kräver särskilt stor fysisk och psykisk spänst hos dess personal, och internationellt torde den åsikten vara förhärskande, att en fältarmés soldater i allmänhet inte bör vara mer än 30 år gamla. För vår armé gäller ju att personal av högst kaptens grad skall pensioneras vid 50 års ålder. För fältförbanden hävdas vidare att officerare upp till bataljonschefer och motsvarande bör avföras till lokalförsvarsförbanden under passerandet av åldersgruppen 36—40 år. Förra året var åldersläget inom armén det, att det fanns endast 696 löjtnanter (72 %) av 969 som inte fyllt 35 år, 280 kaptener (21 %), som inte fyllt 38 år, och 819 kaptener (61 %), som inte fyllt 42 år, av 1 346 kaptener. Av 3 002 reservkaptener under 65 år var vidare 1 836 över 42 år. Vi har ju också den underliga ordningen att årligen ett antal värnpliktiga kaptener, som normalt vid värnpliktens upphörande med utgången av det 47:de levnadsåret skall avföras ur truppregistren, i stället överförs till reservanställning.

En undersökning av befordringsåldrarna vid armén visade att general blir man i allmänhet vid 55 års ålder och överste vid 49. Däremot blir man i allmänhet biskop redan vid 53 år — fast det nog är få som tror att biskoparna är ungdomligare än generalerna. Ledamot av högsta domstolen och regeringsrätten blir man vid 47 års ålder, generaldirektör vid 46 och överdirektör vid 47. I det civila anses det ju allmänt att en chefspost skall man nå före 40 år. Av arméns rulla framgår dock att det bara fanns två majorer av 301 som är 40 år och ingen som är yngre. Vid flygvapnet blir man general före 50 år och överste strax innan man fyller 42. Kan verkligen fordringarna på fysisk spänst sättas så mycket lägre vid armén än vid flyget? Måste det inte också ge anledning till betänksamhet att medelåldern för fänriksförordnandet vid armén stigit till nära 25 års

ålder? Och en fänrik är ju inte på långt när färdigutbildad, han har ju trupperlagsskolan kvar. En färdigutbildad fänrik torde numera komma upp i samma eller högre ålder som en läkare vid studietidens slut. Så ser det ut i dag inom arméns befälskårer, som dessutom dras med stora rekryteringssvårigheter och därför drabbats av en allmän kvalitativ standardsänkning. Den 30 juni 1948 tillsattes en utredning rörande befälsrekryteringen och befälsorganisationen inom armén. Den avlämnade år 1953 sitt betänkande, som inte ledde till några åtgärder, och ny utredning tillsattes. Den uppges komma med sitt betänkande lagom till tioårsjubileet i sommar. Kvantitativt, kvalitativt och organisatoriskt råder sålunda inom armén full kris i befälsfrågan. Och med denna för försvaret grundläggande fråga olöst har ett ständigt stigande antal miljoner beviljats armén.

ÖB har framhållit, att den snabbt fortgående tekniska utvecklingen ställer allt större krav på kvalificerad teknisk, befäls- och stabspersonal och att man därför ovillkorligen måste göra militäryrket konkurrenskraftigt. Nedanstående uppställning ger löneläget 1957 för vissa befattningshavare.

Tabell 3. Månadslöner vid försvaret inkl. sjö- och flygtillägg (Stockholm)

	Armén Kustartilleriet	Flygvapnet flygförare	Flottan i sjötjänst
Furir	992	1 412	1 212
Fanjunkare, flaggunderoff.	1 220/1 425	1 700/1 905	1 400/1 605
Fänrik	1 101	1 581	1 280
Löjtnant	1 220/1 500	1 760/2 040	1 430/1 710
Kapten	1 844/2 153	2 474/2 783	2 114/2 423
Överste, kommandör	3 145	3 775	3 595
Generalmajor, konteramiral	3 500	4 130	4 010

Man tycker att dessa löner borde vara konkurrenskraftiga, särskilt i beaktande av att den personal det gäller inte belastas med några studie-kostnader — en stor del av dem får ju t. o. m. levnadskostnaderna täckta och därutöver studielön fram till studentexamen — och värnpliktstiden ingår i studietiden, inte som inom andra yrken försenar denna. Men det är ju armén som dras med rekryteringssvårigheter, och det är kanske inte så underligt, då både möjligheterna att komma upp till en god inkomst och att öka den genom befordran är så mycket större inom flottan och flyget än inom armén. Men det finns uppenbarligen också andra orsaker till att militäryrket har svårt att rekrytera. Man dras inom detta yrke med besynnerliga föreställningar och traditioner, som måste avskräcka begåvat och lämpligt folk från att välja den banan. Här skall bara pekas på den besynnerliga förkärleken för 1800-talets spektakeluniformer, inom armén kallade m/ä. Det är nu över 50 år sedan man första gången sökte avskaffa

denna utstyrsel, och det är 19 år sedan varje nyanskaffning förbjöds, men man skulle få slita ut dem. Vid varje riksdagsöppnande ser vi emellertid fortfarande en rad högre och lägre militärer uppträda i denna kostymering, som sannerligen tycks vara till det otroliga outslitlig. Och på bröllop och andra tillställningar får vi även se folk uppträda likadant i uniformer, som synbarligen beställdes åt dem när de låg i vaggan. Naturligtvis bör ingen lägga sig i vad folk har för kläder på sig vid privata tillställningar som bröllop o. d. Om det roar en fänrik och gläder en brud och hennes föräldrar att han uppträder i Gustav II Adolfs älghudsskyller, Karl XII stövlar eller uniform m/ä, så må han göra det. Men att man uppträder så vid tjänsteförrättningar det är ju helt enkelt orderbrott, och med den kadaverdisciplin mot överordnad man till leda får skåda, skulle man kanske kunna förvänta att officerare lärt sig att lyda order.

Men också moderna yttringar av officerarnas uniformsglädje har vi fått uppleva. Under kriget fann man i vissa arméer angeläget att förse militärpoliserna med i ljusgult målade hjälmar, för att alla lätt skulle uppfatta när en militärpolis var i aktion. Även svenska officerare uppfattade det, men deras reaktion var att vid hemkomsten utrusta svensk paradtrupp med vitmålade hjälmar, vita bandolär och vita damasker. Det är ju något befängt med soldater i uniformer, vars färger valts för att i fält synas så litet som möjligt, utspökade vid parad — inte som militärpolis — i lysande vita uniformsdetaljer. Och det är något befängt med en officerskår — avsedd för synnerligen allvarliga uppgifter — som till den grad ägnar sig åt sådana spektakelupplåg. Det rimmer illa med kravet på att denna personal i allvarliga och vetenskapliga sammanhang skall vara väl kvalificerad, och det måste verka fränstötande på sådana unga män som vårt försvar behöver i sina väpnade styrkor. Veterligt är väl dessa uniformer m/ä även ofantligt dyra.

Propositionen

Var man än petar på vårt försvar, upptäcker man sålunda tyngande fornminnen både av organisatorisk och annan art, bristande klarhet i målsättningen och allehanda besynnerligheter. Sedan senaste världskriget har försvaret kännetecknats av ett ständigt av militärledningen särskilt tidigare varmt omhuldat provisorium. Vid krigsslutet hade vi utan tvivel en stor militär kostym, vars innehåll såsom här visats redan då var tämligen urholkat. Under provisorierna har vi bibehållit kostymen, men innehållet har vi i alltför många avseenden låtit rinna bort. Nu uppges det, att proposition 1958:110 skulle innebära att den militära organisationen skulle komma att begränsas till vad vi verkligen vill och orkar ge fast innehåll, och att »i propositionen framlägges förslag rörande försvarsorganisationens utformning på längre sikt».

I propositionen refereras överbefälhavarens studie över en angriparens anfallsmöjligheter och våra försvarsuppgifter. »Undersökningen har lett till slutsatsen att invasion i förening med flyg- och fjärrvapenanfall samt i större eller mindre utsträckning även kombinerad med övriga betvingelsemetoder» — det kan väl bara vara luftlandsättningar som döljer sig bakom de sista två orden? — »framstår som det farligaste anfallssättet.» Riskkatalogen förefaller komplett, och kan vi klara den, så kan vi väl klara allt annat som kan hända. Alltför omfattande studier behövs uppenbarligen inte för dessa slutsatser. ÖB anser emellertid att med hänsyn till våra begränsade ekonomiska resurser — varför inte också med hänsyn till våra industriella resurser och med hänsyn till att vårt befolkningstal är bara drygt sju miljoner — klarar vi inte helt ett allvarligt stormanfall, därför »måste målsättningen för vårt försvar begränsas». Vi kan inte samtidigt genomföra ett starkt försvar inom alla områden och mot alla betvingelsemetoder. Och så får vi veta att erforderlig begränsning av försvarets målsättning skett — men inte vad det innebär — och att stridskrafter svarande mot denna obekanta målsättning är det minimum som inte kan underskridas — detta minimum likaledes obekant — utan att från början försvaret inom viktiga delar av landet — likaledes obekanta — blir otillräckligt och äventyras. Man rör sig med idel obekanta storheter. Är det alldeles behövligt? Eller gäller det ting som av militära skäl måste hemligstämplas? Knappast. Vi kan lugnt tala om att vi vet att om vi samtidigt över hela vårt land blir utsatta för flyg- och fjärrvapenanfall — med eller utan atom- och vätebomber — samt land- och kustinvasion och luftlandsättningar, då kan ingen krigsmakt som vi kan sätta upp med aldrig så stora ansträngningar, även om den kostar 10 miljarder kronor om året i stället för 2,7, hjälpa oss, och inte heller hinna några aldrig så starka bundsförvanter rädda oss. Vi måste sannerligen mycket starkt begränsa vårt försvars målsättning. Vi måste utgå från förutsättningen att en stormakt inte får tillfälle att ostörd syssla med oss, att huvuddelen av hans stridskrafter är hårt engagerade på annat håll. Vårt geografiska läge och den militärpolitiska situationen i världen gör denna förutsättning någorlunda sannolik. Det bör då inte vara alltför svårt att fixera det *minimum* av stridskrafter som vi behöver.

Neutralitetsvakt

Det blir en neutralitetsvakt, flyg ungefär som anges i propositionen, snabba, lättrorliga och ytterst mekaniserade land- och kustförsvarskommandon samt en mark- och luftbevakningsorganisation. En neutralitetsvakt med sådan beredskap och av sådan styrka att en potentiell angripare måste räkna med att det är omöjligt att överrumpla Sverige och snabbt besätta det på samma sätt som skedde med Danmark och Norge den 9 april 1940.

Att rusta en sådan neutralitetsvakt bör kunna ligga inom vårt samhälles förmåga.

Vårt största försvarsproblem

Det stora problemet i detta sammanhang är inte av militär art. Problemet är hur vårt passiva luftförsvar skall kunna organiseras så att en svensk regering skall kunna besluta sig för att avslå ett allvarligt menat ultimatum med hot om atom- och vätebombning. Vårt samhälles passiva luftförsvar, dess möjligheter att överleva och fungera efter ett kärnvapenanslag är f. n. och för överskådlig framtid vårt stora försvarsproblem.

Fredens bevarande

Vårt militära försvars främsta uppgift måste vara att förhindra att vi dras in i ett krig. Ovan skisserade neutralitetsvakt är ett medel till denna uppgifts fyllande. Ett annat militärt medel till fredens bevarande borde vara en sådan organisation och utrustning av vår krigsmakt i övrigt att man har anledning att anta att en potentiell angripare ser sig nödsakad att räkna med att ett stort antal mindre svenska operativa förband, rörliga, väl beväpnade och utrustade, kommer att över hela vårt lands område uthålligt fortsätta striden även om våra städer och samhällen slagits sönder, våra fronter genombrutits och olika delar av vårt land ockuperats. Ett slags partisan- och kommandokrighöring med en fast kärna av reguljära fältförband. En sådan krigsföring måste väl förberedas i fredstid genom uppläggning av omfattande och utspridda förråd av ammunition och krigsmateriel. Och tvärt emot vad i propositionen föreslås måste vi nog inrätta oss för ett långvarigt krigsfall.

Det måste också vara av största vikt att vår civila och militära administration, våra samhällsekonomiska institutioner och vår folkförsörjning, vårt civil- och industriförsvar samt naturligtvis våra väpnade styrkor utan avseende på försvarsgrenar o. d. landsdelsvis sammanförs under en enhetlig ledning. Övre Norrland måste kunna fortsätta att fungera och strida även om landet kring linjen Sundsvall—Trondheim blivit ockuperat, södra, västra och norra Sverige måste kunna fortsätta kampen även om huvudstaden med Mälardalen gått förlorad. Individuellt initiativ, konstruktivt tänkande och ansvarskänsla hos den enskilde måste i ett sådant försvar ges ökat utrymme.

Här må understrykas statsrådets uttalande i propositionen att man bör undvika att fästa stor vikt vid de olika stridsmedlens försvarsgrenstillhörighet och att man tar till vara möjligheterna till en ökad samordning och mera enhetlig ledning inom såväl det militära försvaret som av det totala försvaret.

Den s. k. försvarsöverenskommelsen, som innebär ett anammande av ett mellanting mellan ÖB:s förslag Adam och ÖB 57 innebär uppenbarligen ingenting annat än ett fortsättande på försvarets område av de mer eller mindre urholkade provisorier, som rått där sedan år 1945. Det blir dyrt och dåligt. Därför bör man nu, vid en tidpunkt då såväl militär- som utrikesledning på goda grunder tydligen räknar med lämligen liten krigs-risk, göra ett ordentligt militärstopp, som kan ge såväl personella resurser som tid till en snabb men grundlig genomgång av hela den militära apparatens ändamålsenlighet, som kan ge tid för en omorganisation, där sådan behövs, och omskolning, där sådan är nödvändig, och som kan ge tid för en genomgång av vapen och annan krigsmateriel för den militära organisation som vi efter förutsättningslös prövning kan komma till. Likaså måste en realistisk prövning av vår industriella produktion, ekonomi, vår demokratiska samhällssyn på människan, den sociala och kulturereformpolitikens betydelse, de ekonomiska bördornas fördelning efter bärkraft etc. beaktas och sättas in i sitt rätta sammanhang.

Värnpliktigas fredstjänstgöring

Under beredskapen rådde bland de inkallade stor oro på grund av ovilja mot vad man ansåg som orättvisa inkallelser. Det var rimligt även om det var oförnuftigt av stats- och militärledning under då rådande förhållanden tog starkt intryck av denna reaktion bland inkallade. I fredstid bör dock andra synpunkter också göra sig gällande. Alla kvinnor är ju befriade från den långvariga medborgartjänst som åligger männen. Vidare befrias många från fredstjänstgöring i fredstid. Talet om rättvisa och orättvisa i dessa sammanhang är en orimlighet.

I rättvisans missbrukade namn inkallas emellertid årligen många äldre värnpliktiga till handräckningstjänst. Sålunda har man på färjorna till och från Rindön mött värnpliktiga i 40—45 års åldern, som i rikligt antal fullgjort tjänst som hopp-iland-kallar, alternerande med sådana i den rimligare hopp-iland-kalle-åldern 15 till 16 år. Sådant och liknande tjänstgöringsfall verkar ju rent förnuftsvidrigt och stötande. Det bör bli ett slut på denna s. k. slags rättvisa. Till tjänst inom de väpnade styrkorna bör ingen inkallas, som inte kan ges en förnuftig och för hans ålder och förmåga vettig sysselsättning och uppgifter.

Värnpliktigas avlöning

I propositionen föreslås vidare att penningbidrag för värnpliktiga skall som hittills utgå med under första tjänstgöringen två kronor och femtio öre per dag ehuru priserna stigit och den allmänna standardhöjning som

skett också kunde motivera en höjning. Av statsfinansiella skäl anser man sig dock inte kunna gå med på det. Det förefaller dock uppenbart att de fickpengar som de värnpliktiga nu får är alltför låga. Ett besök på markenterierna borde snabbt kunna övertyga envar om den standardsänkning, som de värnpliktiga drabbats av. I propositionen silar man mygg och sväljer kameler i ekonomiskt avseende.

Också frågan om de värnpliktigas krigsavlöning borde tas upp till förnyad prövning. Det syns t. ex. föga rimligt att den medborgare som i landets ammunitionsfabriker fullgör sin värtjänst skall ha mångdubbelt mera betalt än den som fullgör denna värtjänst inom de förband som förbrukar ammunition. Här kan man verkligen tala om en orimlig orättvisa.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition 1958:110 angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret och för att få ett för överkomliga ekonomiska kostnader och med hänsyn till personella avvägningar även vid en krigssituation funktionsdugligt försvar måtte besluta

1. att med beaktande av de synpunkter i fråga om målsättning, ekonomi, industriella, personella, organisatoriska m. fl. problem som i motionen anförts, och i avvaktan på resultaten av delutredningar i försvarsfrågan i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam, allsidig och grundlig utredning, som kan läggas till grund för ett riksdagens beslut i fråga om organisations- och anslagsfrågor och att i avvaktan på resultatet av densamma ge Kungl. Maj:t i uppdrag att efter samråd med försvarsledningen m. fl. och med beaktande av i samband därmed uppkomna problem påbörja den nödvändiga krympning av försvarsorganisationen, som i propositionen förutsättes,

2. att kostnaderna för försvaret begränsas och för budgetåret 1958/59 inte får överskrida 2 500 miljoner kronor samt att Kungl. Maj:t och försvarsledningen inom ramen för detta anslag får i uppdrag att göra de omräkningar mellan de olika vapenslagen, som det krympta anslaget förutsätter,

3) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar, att tjänstgöringen för armén, marinen och flygvapnet tilldelade värnpliktiga — utom till befälstjänst och liknande uttagna — tills vidare begränsas till sex månader,

4) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att repetitionsövningar tills vidare endast skall äga rum

med värnpliktiga krigsplacerade vid förband tillhörande fälthären och motsvarande vid kustartilleriet och endast om förbandet skall delta i krigsförbandsvisa övningar och är utrustat med modern, krigsduglig materiel,

5) *att* penningbidraget för dag räknat till värnpliktiga, som inte fullgjort värnpliktstjänstgöring under sammanlagt 304 dagar, skall utgöra tre kronor och femtio öre och för övriga värnpliktiga höjas i förhållande därtill enligt nuvarande grunder,

6) *att* riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning om de värnpliktigas krigsavlöning med beaktande av vad i denna motion i saken anförts,

7) *att* riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag att på grundval av skrotvärdet av pansarbåten Sverige upprätta en minnesfond över pansarbåtsinsamlingen, samt

8) *att* utskottet i övrigt vidtager de ändringar i propositionen vartill ett bifall till motionen kan föranleda.

Stockholm den 18 april 1958

John Lundberg